

คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น

The Qualification for a Green Political Leader to Acquire Local Political Power

เกรียงไกร เจริญผล (Kriangkrai Charoenphon)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์, วิทยาลัยบริหารศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Assistant Professor, School of Administrative Studies, Maejo University

E-mail: kriangkrai@mju.ac.th

Received: 19 May 2025

Revised: 9 June 2025

Accepted: 13 June 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวกับการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองสีเขียวกับการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นายกเทศมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวต้องมีความรู้ความสามารถด้านการวางแผน และการประสานงาน รวมถึง ผู้นำทางการเมืองต้องมีคุณธรรม มีประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้ ผู้นำทางการเมืองมีแนวโน้มที่จะทำงานร่วมกันแบบเครือข่าย และไม่ได้รับอิทธิพลทางการเมือง

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียว, การเมืองท้องถิ่น, ผู้นำทางการเมือง

Abstract

The research entitled, The Qualification for a Green Political Leader to Acquire Local Political Power, aims to study the Qualification for a Green Political Leader to Acquire Local Political Power. It is qualitative research, of which the tools for data collection are focus group discussion and in-depth interview. The main informants used in the research are Mayor and Chief Executive of Sub district Administrative Organization. The research findings showed that the green political leader must consist of knowledge and capability in planning and coordinating, including the embodiment of morality and experience.

Additionally, the political leader must possess the leadership prone to work with others on basis of network and not influenced by political domination

Keywords: Qualification for a Green Political Leader, Local Political, Political Leader

บทนำ

สภาพการเมืองไทยมีเสถียรภาพพอสมควรหลังจากประเทศผ่านพ้นภาวะวิกฤติโรคระบาดโควิด จวบจนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 ได้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งใหญ่ และผลการเลือกตั้งเป็นเครื่องพิสูจน์ว่า ประชาชนให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับกลไกของระบอบประชาธิปไตย คือ พรรคการเมือง นักการเมือง นโยบายสาธารณะ และการเลือกตั้ง โดยพรรคการเมืองต่างเสนอตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนเลือก ซึ่งช่วงการเลือกตั้งมีพรรคการเมืองหลายพรรค ทั้งพรรคของรัฐบาลเดิม พรรคใหม่ และพรรคเก่า ส่งผู้สมัครลงรับการเลือกตั้งมากทำให้การเลือกตั้งคึกคัก ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งกันมาก เพราะบรรยากาศแบบประชาธิปไตยได้กลับคืนมาอีกครั้ง

สิ่งหนึ่งที่กระตุ้นให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวนมาก เพราะผู้นำทางการเมืองบางคน ที่เสนอตัวสมัครรับเลือกตั้งมีคุณลักษณะที่น่าสนใจ คือ มีทักษะด้านเทคโนโลยี ที่เขาสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และสะดวก จึงส่งผลให้ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร และสังเกตได้จากกลยุทธ์การหาเสียงที่เจาะถูกกลุ่มประชาชนโดยใช้ Social media ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องไม่ยาก สะท้อนให้เห็นว่าการเมืองถูกแทรกโดย Social media ในประเด็นของข้อเท็จจริง ความคิด จนคนเกิดความเชื่อและส่งผลต่อพฤติกรรมของทั้งประชาชนและผู้นำทางการเมือง อีกทั้งผู้นำทางการเมืองมีการปรับตัวเร็ว เรียนรู้อย่างรวดเร็วเพื่อเท่าทันเทคโนโลยี จนสามารถนำเจตจำนงค์ของประชาชนไปบรรจุในนโยบายสาธารณะของพรรคการเมืองซึ่งเป็นการเมืองระดับชาติ และก่อนหน้านี้ก็ได้มีการเลือกตั้งของการปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่การเลือกตั้งขององค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล รวมถึงกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

การปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่ามีความสำคัญและใกล้ชิดกับประชาชนมาก โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งการแจ้งเกิด แจ้งย้าย แจ้งตาย ชำระภาษีค่าธรรมเนียม การขออนุญาตดำเนินการ เป็นต้น หากเราย้อนดูเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยที่ผ่านมาพบว่า ผู้นำทางการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งตามกฎหมายเลือกตั้งเพื่อให้ได้อำนาจการบริหารองค์กรนั้นมีผลต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ท้องถิ่นใดได้นักการเมืองที่ดีเป็นคนเก่งก็พัฒนาชุมชนท้องถิ่นนั้นให้เจริญรุ่งเรือง ดังนั้น ผู้นำทางการเมืองจึงถือเป็นบุคคลสำคัญ และมีบทบาทอย่างมากต่อการตัดสินใจทางการเมืองและการทำงานการเมือง ทำให้ต้องมีคุณลักษณะพิเศษบางอย่างที่นอกเหนือจากบุคคลธรรมดาทั่วไป เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนของประชาชนและได้อำนาจทางการเมืองเพื่อไปบริหารงานท้องถิ่น

การได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองมีหลากหลายเส้นทาง บุญทัน ดอกไธสง กล่าวว่า บทพิสูจน์ได้ชัดแล้วว่า การเลือกตั้งแบบที่ประเทศเราปฏิบัติกันมานั้น ชัยชนะเป็นของฝ่ายสะสมทุน ยกเว้นหลายคนที่ไปเป็นผู้นำทางการเมืองโดยตรงที่ยังมีฐานะดีเป็นพิเศษ ซึ่งเริ่มต้นด้วยการเป็นผู้นำทางการเมืองที่มีความเข้มแข็งเป็นระบบ อีกกลุ่มหนึ่ง คือ ผู้นำทางการเมืองที่มีพื้นฐานที่ผู้ปกครองได้ปูลาดทางเอาไว้ เดินเข้าสู่ถนนทางการเมืองอย่างไม่ยากลำบากมากนัก และอีกกลุ่มหนึ่ง คือ ข้าราชการที่มีความเจริญก้าวหน้าในระบบราชการมีการสะสมสรรพกำลังร่วมกับนักธุรกิจ เดินทางสู่อำนาจทางการเมืองจะต้องยอมรับว่า วิธีการเมือง คือ วิธีแห่งอำนาจรัฐ ระบอบประชาธิปไตยจะเป็นเวทีเปิดให้ลูกชาวบ้านทุกคนที่ต้องการรับใช้บ้านเมืองในแนวทางประชาธิปไตย (บุญทัน ดอกไธสง, ม.ป.ป., หน้า 1)

จากหนทางในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองที่หลากหลายรูปแบบของผู้นำทางการเมืองดังกล่าวจึงทำให้ผู้นำทางการเมืองสีเขียวซึ่งถือเป็นผู้นำรุ่นใหม่ที่ต้องการอำนาจทางการเมือง และต้องการเข้าสู่การเมืองเพื่อไปทำงานพัฒนาสังคมพัฒนาประเทศ โดยการได้อำนาจต้องมาจากอาณัติของประชาชน และสามารถพัฒนาประเทศ เปลี่ยนสังคมไทยให้เจริญรุ่งเรืองสอดคล้องกับสังคมโลก สามารถเปิดระบบราชการไทยสู่ความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งการได้อำนาจทางการเมือง สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อการได้อำนาจคือ คุณลักษณะของผู้นำทางการเมือง ซึ่งจากทฤษฎีการเมืองสีเขียวได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่โดดเด่นของผู้นำทางการเมืองสีเขียว คือ เป็นผู้โอบอ้อมอารี แต่สำหรับบริบทสังคมไทย และบริบทชุมชนท้องถิ่น คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวเป็นอย่างไรเพื่อให้ได้อำนาจทางการเมืองท้องถิ่นจึงเป็นคำถามการวิจัยที่น่าสนใจ และต้องการศึกษาข้อค้นพบจากงานวิจัยว่ามีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับแนวคิดการเมืองสีเขียวหรือไม่ ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิจัย เรื่อง คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น เพื่อเป็นการแสวงหาแนวทางสำหรับการพัฒนาสถานะความเป็นผู้นำ อีกทั้งจะเป็นการขยายขอบเขตการศึกษาทางการบริหารภาครัฐออกไปยังพฤติกรรมศาสตร์ และสามารถนำแนวคิดการเมืองสีเขียวมาใช้ และแสวงหาแนวทางขยายแนวคิดนี้เพื่อจะมีประโยชน์ที่สุดกับสังคมไทย รวมถึง สามารถนำไปใช้หาแนวทางปฏิบัติเพื่อการพัฒนาผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดการเมืองสีเขียว

ความหมายของการเมืองสีเขียว หรือนิเวศวิทยาการเมือง หมายถึง กระบวนทัศน์ใหม่ที่แสดงออกทางการเมืองโดยให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของธรรมชาติ ยึดความเสมอภาคพื้นฐานของสังคมมนุษย์ และธรรมชาติโดยการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติโดยมุ่งให้มนุษย์อ่อนโยนไม่

เบียดเบียนธรรมชาติ ในขณะที่ยวกันความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกันต้องมีลักษณะเอื้อเพื่อ
โอบอ้อมอารี เพื่อให้มนุษย์ได้ฝึกฝนพัฒนาคุณค่าภายในของตนอันจะนำไปสู่สังคมแห่งความสุข ประชญา
ของการเมืองสีเขียว มีสาระสำคัญดังนี้ 1. เน้นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในลักษณะของความ
เกื้อกูลโอบอ้อมอารีต่อกัน 2.ปรับเปลี่ยนจากโลกทัศน์มนุษย์เป็นศูนย์กลาง ไปสู่โลกทัศน์แบบธรรมชาติเป็น
ศูนย์กลาง 3.ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจโดยมุ่งพัฒนาการเมืองท้องถิ่นเนื่องจากท้องถิ่นเป็นกลุ่ม
บุคคลที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อม และเป็นผู้รู้ปัญหาของท้องถิ่นได้ดีกว่าส่วนกลาง 4. ยึดหลัก
ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 5. ไม่เน้นดัชนีทางเศรษฐกิจ เช่น GDP, GNP. แต่ให้
ความสำคัญกับคุณภาพชีวิต และความยั่งยืนของธรรมชาติ และ 6. อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และนิเวศวิทยาโดย
ควบคุมการใช้ทรัพยากร การพึ่งตนเอง และการสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นแบบนิเวศน์

สำหรับพรรคการเมืองสีเขียว (Green Parties) มีหลักการ คือ ประชาธิปไตยระดับรากหญ้า
ซึ่งหมายถึง ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมโดยให้ประชาชนระดับล่างเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิถีชีวิต
ของตน รวมทั้งส่งเสริมการกระจายอำนาจจนสามารถนำไปสู่กระบวนการสร้างประชาธิปไตยโดยตรง
พรรคการเมืองสีเขียวสนับสนุนประชาธิปไตยแบบรากหญ้าโดยผ่านการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น ทั้งนี้
เนื่องจากการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นจะก่อให้เกิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจไปสู่
ท้องถิ่นทำให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนที่มีขนาดเล็กซึ่งประชาชนเหล่านั้นคุ้นเคยกันรู้จักกันมี
ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเสรี และด้วยความเห็นอกเห็นใจ
ซึ่งกัน และกัน ลักษณะเช่นนี้จะก่อให้เกิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และยังทำให้ท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการ
ด้านสิ่งแวดล้อมรวมทั้งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้ เนื่องจากท้องถิ่นรู้ และเข้าใจปัญหาเป็น
อย่างดีรวมถึงยังมีสำนึกรักท้องถิ่น

พรรคการเมืองสีเขียวสนับสนุนการกระจายอำนาจ โดยที่ส่วนกลางจะไม่ใช้ผู้ทำหน้าที่ควบคุม
หรือรวมอำนาจในการบริหารจัดการไว้แต่ผู้เดียว ส่วนกลางจำเป็นต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วม
ในการจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมเอง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นพรรคการเมืองสีเขียวมิได้หมายความว่าต้องการล้มล้าง
รัฐบาลกลาง หากแต่พรรคการเมืองสีเขียวสนับสนุนให้รัฐบาลกลางหรือส่วนกลางทำหน้าที่เสมือนพี่เลี้ยง
และถ่ายโอนอำนาจบางประการไปให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ดังนั้น โครงสร้าง
การตัดสินใจทุกระดับต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อเอื้ออำนวยให้บุคคล ชุมชน รวมทั้งองค์กรประชาชนต่าง ๆ
มีส่วนร่วมในการกระบวนการตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตบุคคลเหล่านั้นอย่างเต็มที่ อำนาจการ
ตัดสินใจควรกระจายสู่ทุกหน่วยย่อยในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน หลักการกระจายอำนาจ และแนวคิดความ
เท่าเทียมกันของทุกหน่วยในระบบนิเวศน์ยังปรากฏเป็นรูปธรรมเห็นได้จากนโยบายที่สร้างความเข้มแข็ง
ให้แก่องค์กรประชาชน เช่น การกำหนดให้ผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งต้องแบ่งเงินเดือนส่วนหนึ่งสมทบกับ
งบประมาณจากพรรคเพื่อนำไปสนับสนุนองค์กรประชาชน (จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, 2553, หน้า 93-95)
สำหรับการประยุกต์ใช้การเมืองสีเขียวในการแก้ไขปัญหาการเมืองเรื่องสิ่งแวดล้อมของสังคมไทยมีเงื่อนไข
คือ จะต้องมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากร

และหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยการสนับสนุนของภาครัฐ ทั้งด้านให้ความเป็นอิสระ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารการคลัง และด้านการบริหารโครงการ (จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, 2553, หน้า 107-108)

พรรคการเมืองสีเขียวในประเทศไทย การเปิดตัวของพรรคการเมืองหน้าใหม่ในนาม ถิ่นไทย พร้อมสัญลักษณ์นกยางเขนซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่พวกกรีนใช้เป็นสากล พรรคหมายเลข 11 ภายใต้คำขวัญ ท้องถิ่นเข้มแข็งพึ่งตนเองสร้างไท ได้แบ่งนโยบายของพรรคไว้เป็น 4 ด้าน คือ 1.ด้านเศรษฐกิจ เกราะทางเศรษฐกิจ เกราะพักหนี้ IMF. การค้าเสรีต้องยุติธรรม ทบทวนกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ต่างประเทศได้เปรียบ หุุดสร้างหนี้ต่างชาติ หันมาพึ่งตนเองนิยมไทย คลายการปล่อยกู้จากธนาคารให้ชาวนาใช้หนี้ ธกส. 2. ด้านสังคม เด็กนักเรียนภาคบังคับมาตัวเปล่าเข้าเรียนได้ สวัสดิการฟรีสมบูรณ์แบบ (ค่าเล่าเรียน เครื่องแบบ อาหารกลางวัน และค่ารถฟรี) มีสวัสดิการอาหารสำหรับคนดกงาน 3. ด้านการเมือง กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นได้รับเงินอุดหนุนคิดเป็นรายหัวของประชาชนพร้อมสนับสนุนให้เกิดกระบวนการตรวจสอบการใช้งบประมาณของแต่ละท้องถิ่น 4. ด้านการมีส่วนร่วม ประชาชนไม่หมดสิทธิหลังหย่อนบัตรเลือกตั้ง เปิดช่องทางให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจทางการเมืองโดยตรงผ่านประชามนตรี ซึ่งการแบ่งนโยบายออกเป็น 4 ด้านจะตรงกับสี่เสาหลัก (four pillars) ของพรรคกรีนในการสร้างสรรค์การเมืองใหม่ หากจะพิจารณาคร่าว ๆ จะเห็นว่า พรรคกรีนไทยมีแนวทางแบบพรรคกรีนไม่ผิดเพี้ยน ไม่ว่าจะเป็นการแสดง ความเอาใจใส่ต่อสังคม เช่น ให้ค่าเล่าเรียนฟรี และมีสวัสดิการแก่คนดกงานในนโยบายด้านสังคม การส่งเสริมการกระจายอำนาจ และการพยายามทำให้ภาคประชาชนสามารถร่วมตัดสินใจโดยตรงก็เป็น ส่วนหนึ่งของแนวทางสร้างประชาธิปไตยที่มาจากรากหญ้า และคำว่า ประชามนตรี ก็พอจะตีความได้ว่า น่าจะเป็นการจัดการความขัดแย้งแบบหนึ่งโดยสันติวิธี จุดอ่อน คือ นโยบายด้านเศรษฐกิจไม่ต่างจากพรรค อื่นที่เป็นหน้าออกห่างกระแสโลกาภิวัตน์ (สตีธร ธนานิธิโชติ, 2544, หน้า 228-230)

งานวิจัยเรื่อง การเมืองสีเขียว: การปะทะกันระหว่างการเมืองกระแสหลักกับการเคลื่อนไหวแบบ ใหม่ ของ ลดาวัลย์ ไขคำ (2564) พบว่า การเมืองสีเขียวในฐานะการเมืองทางเลือกที่มุ่งไปที่ประเด็น สิ่งแวดล้อม การเมืองสีเขียวพัฒนาการมาจากการปะทะกันระหว่างประชาชนรากหญ้ากับโครงสร้าง การเมืองกระแสหลักระดับชาติ ผ่านการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองแบบใหม่ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา ความขัดแย้งดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า วิกฤติการณ์สิ่งแวดล้อมกลายเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ระบบ การเมืองแบบเดิม ๆ ไม่สามารถจัดการได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และโรคระบาดโควิด-19

2. แนวคิดคุณลักษณะของผู้นำที่ดี

Nadler กับ Tushman (Nadler & Tushman อ้างถึงใน จันทมา ช่างสลัก, 2566) เสนอแนวคิด คุณลักษณะผู้นำผ่านแนวคิดผู้นำ 3 มิติ หรือ 3 Dimension of Leader ว่า ผู้นำที่ดีควรมี 9 คุณลักษณะผู้นำใน 3 มิติ

มิติที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์ (Envision)

1) พัฒนา และเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ (Changing Vision)

ผู้นำที่ดีต้องมีคุณลักษณะผู้นำที่สำคัญ คือ การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ของตนเอง วิสัยทัศน์ คือ มุมมองที่เรามีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต เช่น มุมมองต่อตนเองในอนาคตว่า เราอยากเห็นตัวเองในอนาคตอย่างไร หรือเรามีมุมมองว่าอยากเห็นสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างไรในอนาคต ซึ่งโลกของเรามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ผู้นำที่ดีจึงควรต้องพัฒนามุมมองทั้งต่อตัวเองและสิ่งต่าง ๆ ให้ทันสมัย และก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

2) ตั้งความคาดหวังกับตนเองไว้สูง (Setting High Expectation)

ปกติผู้นำจะถูกตั้งความหวังจากผู้อื่นไว้สูง แต่ผู้นำที่ดีต้องตั้งความหวังต่อตนเองเอาไว้สูงเช่นกัน เพื่อผลักดันให้ตนเองสามารถทำตามนโยบายที่ตนเองเคยให้ไว้ สามารถทำตามหลักการขององค์กรได้ และสามารถขับเคลื่อนการทำงานภายใต้อำนาจหน้าที่ของตนเองให้สำเร็จและบรรลุตามความคาดหวังของผู้อื่นและของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) เป็นตัวอย่างที่ดี (Leading by Example)

คุณลักษณะผู้นำในการเป็นตัวอย่างที่ดี ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความนิยมในตัวของผู้นำ เพราะถ้าหากผู้นำออกกฎ ออกระเบียบ ออกนโยบายให้ผู้อื่นปฏิบัติตามแต่ตนเองไม่สามารถทำได้หรือเพิกเฉย ไม่สนใจจะทำตามกฎ ระเบียบ นโยบาย ก็ด้อยค่าและเสื่อมความนิยม เพราะฉะนั้น หากต้องการจะเป็นผู้นำที่ต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดี

มิติที่ 2 การสร้างแรงจูงใจ (Motivate)

4) แสดงออกถึงความกระตือรือร้น (Enthusiasm)

ผู้นำที่ดีสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นได้ต้องมีความกระตือรือร้นที่จะลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จหรือพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้ดีกว่าเดิม และที่สำคัญก็คือ ต้องสามารถแสดงออกถึงความกระตือรือร้นให้ผู้อื่นรับรู้เพื่อส่งผลให้ผู้อื่นหรือผู้คนรอบข้างให้ลุกขึ้นมาลงมือทำหรือพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ด้วย ส่งผลและร่วมแรงร่วมใจกันทำให้องค์การนำอยู่ ผลักดันองค์กรให้ประสบความสำเร็จ

5) แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเอง (Confidence)

คนที่ได้ขึ้นมาเป็นผู้นำทุกคนย่อมมีความเชื่อมั่นในตนเองอยู่แล้วว่า เราเก่ง เรามีดี แต่ความยากของการเป็นผู้นำที่ดี คือ จะทำอย่างไรถึงจะแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองได้อย่างพอดี เพราะถ้าแสดงออกมากเกินไปก็จะกลายเป็นอวดตัวเอง หลงตัวเอง สร้างกระแสเชิงลบตกลับมามาก แต่ถ้าแสดงออกน้อยไปก็จะกลายเป็นลดความน่าเชื่อถือของตนเอง ทำให้เสียภาพลักษณ์ไปอีก ดังนั้น ผู้นำที่ดีจึงต้องรู้จักจุดพอดีของการแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเอง เช่น ลงมือทำ สร้างผลงานให้เห็นเป็นที่ประจักษ์หรือให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นเมื่อมีโอกาส

6) แสดงออกถึงความมุ่งมั่น (Celebrative)

อีกคุณลักษณะผู้นำหนึ่งที่ดีที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้อื่น ก็คือ ผู้นำที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่น เช่น แสดงออกว่าอยากทำงาน อยากจะพัฒนางาน มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะสร้างการ

เปลี่ยนแปลง เป็นต้น โดยการแสดงออกถึงความมุ่งมั่นนั้นจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่นในการลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ร่วมมือกันทำงาน ทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จ

มิติที่ 3 มีความสามารถในการร่วมกับผู้อื่น (Enabling)

7) สนับสนุนผู้อื่น (Personal Support)

การได้เป็นผู้นำนั้นต้องอาศัยแรงสนับสนุนจากหลาย ๆ ฝ่าย จึงจะสามารถขึ้นมาเป็นผู้นำได้ แต่ผู้นำที่ดีนั้น นอกจากจะรับการสนับสนุนจากผู้อื่นมาผลักดันตนเองแล้ว ต้องสามารถผลักดันผู้อื่นโดยการสนับสนุนผู้อื่นในทางที่ถูกที่ควร ที่เหมาะสมทั้งกับตัวเขาและส่วนรวม และต้องสร้างผู้นำที่ดีและมีคุณภาพขึ้นมาแทน

8) เห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathizing with Others)

คุณลักษณะผู้นำเด่นอีกประการของผู้นำที่ดีก็คือ การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เพราะผู้นำที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่นจะเข้าใจถึงความลำบากในการทำงาน ความลำบากในการใช้ชีวิต และรับรู้อย่างลึกซึ้งถึงความคาดหวังที่จะเปลี่ยนแปลงองค์กร รวมถึงการรับรู้ขึ้นมาเป็นนโยบาย เป้าหมาย จุดประสงค์ในการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อื่นและองค์กรให้ดีขึ้น

9) เชื่อมมั่นในผู้อื่น (Confidence in Others)

ผู้นำจะเป็นผู้นำได้ต้องมีผู้อื่นเชื่อมั่นและยอมทำตาม ซึ่งผู้นำที่ดีนั้น นอกจากจะได้รับความเชื่อมั่นแล้ว ต้องเปิดใจและกล้าที่จะเชื่อมั่นผู้อื่น มองผู้อื่นอย่างเท่าเทียม มองเห็นจุดดี จุดเด่น จุดแข็งของผู้อื่น และให้อิโກาสผู้อื่นได้ลงมือทำ ได้เปลี่ยนแปลง ได้พัฒนา หากผู้นำมีความเชื่อมั่นในผู้อื่นแล้ว องค์กรจะมีความเข้มแข็งเป็นปึกแผ่นมั่นคง

3. แนวคิดคุณลักษณะของนักการเมืองไทย

คุณลักษณะของนักการเมืองไทย มีนักวิชาการได้กล่าวถึงคุณลักษณะของนักการเมือง ดังนี้ ไพบุลย์ ช่างเรียน กล่าวว่า นักการเมืองนั้นจะต้องเป็นบุคคลประเภทที่ เจ้านายดี ลูกน้องดี ซึ่งก็หมายถึงข้าราชการประเภทที่สามารถสร้างสัมพันธภาพอันดีได้ทั้งระหว่างตนกับผู้บังคับบัญชา และกับผู้ใต้บังคับบัญชา (ไพบุลย์ ช่างเรียน, 2538, หน้า 120) ลิจิต ชีรเวทิน กล่าวว่า นักการเมืองจะต้องมีความรู้ กล่าวคือ มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหาต่าง ๆ และจะต้องมีข้อมูลอย่างพร้อมสรรพเพื่อใช้ประกอบในการวิเคราะห์หาสาเหตุ ขณะเดียวกันต้องสามารถใช้ข้อมูล และใช้ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา วิเคราะห์สาเหตุต่าง ๆ ที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่ และหาหนทางแก้ไข อีกทั้ง นักการเมืองจะต้องมีความสามารถใช้ความรู้ดังกล่าวเพื่อประยุกต์กับการบริหาร และความเป็นนักการเมืองต้องสามารถทำตนให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นจะด้วยผลงาน ด้วยวาทศิลป์ ด้วยประวัติอันดีเยี่ยม (ลิจิต ชีรเวทิน, 2548) วีรพงษ์ รามางกูร กล่าวว่า นักการเมืองควรเป็นประเภทที่เวลาชาวบ้านเจ็บป่วยก็พาไปหาโรงพยาบาลให้ดูแลได้ หรือแม้แต่แะมารับประทานอาหารที่บ้านของผู้แทนได้ (วีรพงษ์ รามางกูร, 2557, หน้า 14)

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของนักการเมืองไทย มีดังนี้ งานวิจัยของพิมพ์พันธุ์ ศรีพิพิธ และเฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก (2560) เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของนักการเมืองสตรีไทยในระดับท้องถิ่น ได้ค้นพบว่า คุณลักษณะของนักการเมืองสตรีไทยในระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ จิตใจ ความคิด ความรู้ และพฤติกรรม โดยเรียงตามลำดับความสำคัญแต่ละคุณลักษณะ ดังนี้ 1) ด้านจิตใจ ได้แก่ 1.1) เป็นผู้มี ความมุ่งมั่นในการทำงาน 1.2) เป็นผู้มีจิตใจที่รักความยุติธรรม 1.3) เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านความคิด ได้แก่ 2.1) เป็นผู้มีอุดมการณ์ทางการเมืองยึดมั่นหลักการประชาธิปไตย 2.2) เป็นผู้มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ อยู่เสมอในการทำงานเพื่อท้องถิ่น 2.3) เป็นผู้มีความคิดที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล 3) ด้านความรู้ ได้แก่ 3.1) เป็นผู้มีความรู้ด้านบริหารจัดการ 3.2) เป็นผู้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่น 3.3) เป็นผู้มีความรู้เฉพาะตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น และ 4) ด้านพฤติกรรม ได้แก่ 4.1) เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ 4.2) เป็นผู้มี ความซื่อสัตย์สุจริต 4.3) เป็นผู้มี ความซื่อตรงในการทำงาน

งานวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของนายกรัฐมนตรีที่เหมาะสมกับสังคมไทยตามทฤษฎีของนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ของ พล เหลืองรังสี และคณะ (2561) พบว่า นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ เห็นว่า คุณลักษณะของนายกรัฐมนตรีที่เหมาะสมกับสังคมไทยด้านบุคลิกภาพมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ด้านคุณธรรม ด้านอารมณ์ และด้านความรู้ความสามารถรองลงมาตามลำดับ

งานวิจัยเรื่อง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ของนุช สัตถาจิตรมงคล และคณะ (2559) พบว่า คุณลักษณะและพฤติกรรมความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อพฤติกรรมของคนในองค์กร หากองค์กรนั้นต้องการการเปลี่ยนแปลงองค์กร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลอย่างมากต่อความสำเร็จ

งานวิจัยเรื่อง การเมืองถิ่นจังหวัดแพร่ ของวันชาติ นภาศรี (2555) ได้ค้นพบว่า นักการเมืองควรมีลักษณะ คือ มีเจตนารมณ์ในการรับใช้ชาติ รักษาประชาธิปไตย และเป็นตัวแทนของพี่น้องประชาชน และเน้นกลยุทธ์เครือข่าย

4. แนวคิดคุณลักษณะของนักการเมืองสีเขียว

คุณลักษณะของนักการเมืองตามปรัชญาการเมืองสีเขียว เมื่อพิจารณาความหมายของการเมืองสีเขียว หรือนิเวศวิทยาการเมือง หมายถึง กระบวนทัศน์ใหม่ที่แสดงออกทางการเมืองโดยให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของธรรมชาติ ยึดความเสมอภาคพื้นฐานของสังคมมนุษย์ และธรรมชาติโดยการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติโดยมุ่งให้มนุษย์อ่อนโยน ไม่เบียดเบียนธรรมชาติ ในขณะเดียวกันความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกันต้องมีลักษณะเอื้อเพื่อโอบอ้อมอารี เพื่อให้มนุษย์ได้ฝึกฝนพัฒนาคุณค่าภายในของตนอันจะนำไปสู่สังคมแห่งความสุข นักการเมืองสีเขียวจะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในลักษณะของความเกื้อกูลโอบอ้อมอารีต่อกัน ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจโดยมุ่งพัฒนาการเมืองท้องถิ่นเนื่องจากท้องถิ่นเป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเพราะเป็นผู้รับปัญหาของท้องถิ่นได้ดีกว่าส่วนกลาง และยึดหลักความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ

สังคม และสิ่งแวดล้อม (จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, 2553, หน้า 107) ส่วนพรรคการเมืองสีเขียวในประเทศไทย การเปิดตัวของพรรคการเมืองหน้าใหม่ในนาม ถิ่นไทย โดยพรรคถิ่นไทยมีแนวทางที่แสดงความเอาใจใส่ต่อสังคม เช่น ให้ค่าเล่าเรียนฟรี และมีสวัสดิการแก่คนตกงานในนโยบายด้านสังคม การส่งเสริมการกระจายอำนาจ และการพยายามทำให้ภาคประชาชนสามารถร่วมตัดสินใจโดยตรงก็เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางสร้างประชาธิปไตยที่มาจากรากหญ้า (สดิธร ชนานธิโชติ, 2557, หน้า 228-230)

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ที่มุ่งศึกษาปรากฏการณ์พฤติกรรมคุณลักษณะของนักการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น การวิจัยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสนทนากลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้นำทางการเมืองฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีคำ จังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนตำบลปงเตา จังหวัดลำปาง เทศบาลตำบลริมปิง จังหวัดลำพูน เทศบาลเมืองแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่ และเทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 40 คน

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักใช้แบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักให้ตรงตามเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายของผู้วิจัย เป็นการศึกษาวิจัยประเภทเจาะลึกที่ใช้ตัวอย่างเพียงไม่กี่ราย ด้วยเหตุผลด้านต่าง ๆ ของการวิจัย เช่น อัตราค่าจ้างคนที่ชำนาญงาน และงบประมาณ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2540, หน้า 104) ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำทางการเมืองฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี เลขานุการนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี ประธานสภาและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัย 5 แห่ง ดังกล่าว

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่คัดเลือกแบบเจาะจง ใช้เกณฑ์การคัดเลือก คือ เกณฑ์การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 21 การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบที่บังคับใช้ระหว่าง พ.ศ. 2561 – 2580 ซึ่งได้กำหนดให้การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของแผนย่อยการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ (มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2566) หน่วยงานที่เก็บข้อมูลจำนวน 5 แห่ง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในระดับ AA และ A โดยผลการประเมินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 แห่งมีคะแนนดังนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีคำ ระดับ A คือ 87.86 คะแนน องค์การบริหาร

ส่วนค่าบลึงเตา ระดับ A คือ 87.55 คะแนน เทศบาลตำบลริมปิง ระดับ AA คือ 95.12 คะแนน เทศบาลเมืองแม่โจ้ ระดับ AA คือ 99.02 คะแนนและเทศบาลนครพิษณุโลก ระดับ A คือ 92.59 คะแนน

ประเภทแหล่งข้อมูล 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ประกอบด้วย ข้อมูลจากการการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น กับฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเอกสาร คือ แนวคิดคุณลักษณะผู้นำทางการเมือง ทฤษฎีการเมืองสีเขียว และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปรายผลการศึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสนทนากลุ่ม องค์ประกอบของการสนทนากลุ่ม มี 3 ส่วน คือ ประเด็นการสนทนา ผู้เข้าร่วมการสนทนา และเวลากับสถานที่ ซึ่งประเด็นการสนทนาจะเป็นแนวทางในการดำเนินการสนทนาที่ต้องกำหนดประเด็นการสนทนาไว้ล่วงหน้า สำหรับผู้เข้าร่วมการสนทนาสามารถแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ผู้ดำเนินรายการ ผู้ร่วมสนทนา ผู้จัดบันทึก และผู้ให้บริการทั่วไป ส่วนเวลากับสถานที่นั้น เวลาต้องคำนึงถึงความสะดวกของกลุ่มผู้ร่วมสนทนาเป็นหลัก ที่สำคัญสถานที่ต้องคำนึงถึงความสงบ สะดวก ปลอดภัยแก่ผู้ร่วมสนทนา (ชานาญ ปาณาวงษ์, 2567, หน้า 131-137) เครื่องมือที่เก็บรวบรวมอีกเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์ใช้ได้ดีสำหรับการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึก ความสนใจ ความคิดเห็น หรือทัศนคติในเรื่องต่างๆ (ชานาญ ปาณาวงษ์, 2567, หน้า 127)

การนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลที่เป็นข้อมูลที่เป็นข้อความอธิบายปรากฏการณ์คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวที่ได้มาจากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก และตีความข้อมูลเพื่อให้เข้าใจความหมาย ซึ่งการนำเสนอโดยการสรุปเป็นประเด็นข้อค้นพบทีละประเด็นแล้วบรรยายขยายความให้มีความชัดเจน และมีเหตุผลประกอบ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อาศัยกระบวนการจัดการข้อมูล เพื่อทำให้ข้อมูลมีความหมายขึ้นมา เป็นการตีความและเป็นการหาคำอธิบายเชิงทฤษฎีและแนวคิดขึ้นมาจากข้อมูล

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วยคุณลักษณะที่เป็นทางการ และคุณลักษณะที่ไม่เป็นทางการ โดยคุณลักษณะที่เป็นทางการประกอบด้วย มีทักษะการวางแผน และมีทักษะการประสานงาน ส่วนคุณลักษณะที่ไม่เป็นทางการประกอบด้วย มีประสิทธิภาพการทำงาน มีความสัมพันธ์ที่ดี มีคุณธรรม และไม่ได้รับอิทธิพลทางการเมือง

คุณลักษณะที่เป็นทางการของผู้นำทางการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น คือ มีทักษะการวางแผน และมีทักษะประสานงาน สำหรับการวางแผนถือเป็นคุณลักษณะที่เป็นขั้นตอนแรกของหน้าที่ผู้นำทางการเมืองสีเขียว เมื่อมีการวางแผน และได้แผนที่ชัดเจนพร้อมแนวทางปฏิบัติ

ก็จะทำให้ผู้ลงมือปฏิบัติสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การวางแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวใจหลัก คือ การให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการออกไปพบปะกับชาวบ้านในชุมชนเพื่อจัดทำประชาคมผ่านแผนการพัฒนาทุกปี โดยมีแผนแบบ 1 ปี และแผนแบบ 5 ปี ส่วนการมีทักษะการประสานงาน นั้น เนื่องจากนโยบายในการพัฒนาพื้นที่ที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลเชิงประจักษ์ เพื่อสร้างประโยชน์ต่อชาวบ้าน ภายใต้ประโยคที่ว่า รู้งาน รู้คน รู้พื้นที่ รู้ประสานงาน ซึ่งการประสานงานจะทำกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประสานงานกับชาวบ้านเพื่อหนุนให้พัฒนาเมืองและสังคมแบบมีส่วนร่วม อาทิการจัดทำแผนและลงมือทำงานร่วมกันในการพัฒนาที่มีความจำเป็นต่อชาวบ้านหรือเร่งแก้ปัญหาให้ชาวบ้านเป็นหลัก

คุณลักษณะไม่เป็นทางการของผู้นำทางการเมืองสี่เขียว คุณลักษณะแรก คือ การมีประสบการณ์ผู้นำทางการเมืองสี่เขียวเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไปในตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางการเมืองบางรายสามารถดำรงตำแหน่งทั้งของการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น 4 – 5 สมัย แสดงให้เห็นถึงความไว้วางใจจากคนในองค์กรเดียวกัน รวมไปถึงประชาชนในท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้ ผู้นำทางการเมืองสี่เขียวยังใช้คุณลักษณะความสัมพันธ์ที่ดีในลักษณะเครือข่ายความเป็นพี่เป็นน้องกับชาวบ้าน ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน สิ่งนี้ถือเป็นความสัมพันธ์แบบที่ช่วยเหลือเกื้อหนุนคนในชุมชนด้วยการใช้วิธีการ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำทางการเมืองสี่เขียวกับชาวบ้านผ่านบุญประเพณีต่าง ๆ การให้ความสำคัญและการไปร่วมงานต่าง ๆ ในชุมชน เช่น งานแต่ง งานบวช งานศพ การสร้างพื้นที่ให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมร่วมกันรวมถึงการสร้างรายได้ให้กับคนในกลุ่มด้วย เป็นต้น

คุณลักษณะที่ไม่เป็นทางการอีกคุณลักษณะหนึ่งของผู้นำทางการเมืองสี่เขียว คือ การมีคุณธรรมที่ใช้วิธีการรักษาสัจจะ วิธีการนี้เป็นวิธีที่ใช้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อชาวบ้าน การใช้วิธีการนี้ถือเป็นการใช้ทักษะและประสบการณ์ที่ใช้เงื่อนไขของเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ หลักการนี้ทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นต่อผู้นำทางการเมืองที่สามารถเข้าหา ขอความช่วยเหลือ และพัฒนาพื้นที่ทั้งด้านสาธารณูปโภคและอุปโภคได้ อนึ่ง ในการใช้สัจจะในการทำงานนี้เชื่อมโยงกับเรื่องความซื่อสัตย์ที่ต้องทำควบคู่กันไป โดยสอดคล้องกับนโยบายการทำงานที่แสดงให้เห็นความโปร่งใสที่ให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ และการตรวจสอบ ในอีกด้านหนึ่ง การทำงานผ่านการรักษาสัจจะ ถือเป็นคุณลักษณะการทำงานของผู้นำทางการเมืองสี่เขียวและเป็นการสร้างกลยุทธ์ในการทำงานด้วยเช่นกัน คุณลักษณะเช่นนี้จึงทำให้ชาวบ้านเข้าหา เข้าถึง และร้องขอให้ช่วยเหลือ โดยผู้นำทางการเมืองสี่เขียวนั้นการทำให้ ถูกใจชาวบ้าน อันหมายถึง การรับปากให้การช่วยเหลือทุกเรื่องเมื่อชาวบ้านร้องขอ รวมไปถึงการพัฒนาพื้นที่ให้ทัดเทียมกัน

คุณลักษณะที่ไม่เป็นทางการอีกประการหนึ่ง คือ การไม่ได้รับอิทธิพลทางการเมืองใหญ่ ซึ่งสะท้อนการมีอิสระของผู้นำทางการเมืองสี่เขียว เพราะการดำเนินงานเพื่อบริหารจัดการของผู้นำทางการเมืองต้องไม่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มการเมืองและพรรคการเมือง คุณลักษณะด้านนี้ถูกสัมพันธ์เชื่อมโยงกันภายใต้

การสร้างสัมพันธไมตรีด้วยการเป็นผู้มีคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่ดี ได้แก่ การรักษาสัจจะ ความซื่อสัตย์ โปร่งใส การตรวจสอบได้ และการสร้างความไว้วางใจเป็นต้น วิธีการเหล่านี้ถูกใช้ตั้งแต่การหาเสียง การได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้นำทางการเมือง และการทำงานทางการเมืองท้องถิ่น คุณลักษณะนี้อาจทำให้ผู้นำทางการเมืองสีเขียวไม่ซื่อเลียงและใช้เงินน้อยในการเข้าสู่การเมือง และในการทำงานการเมือง ที่สำคัญคือ ทำให้ไม่ถูกชี้นำโดยกลุ่มการเมือง และพรรคการเมือง จึงทำให้ผู้นำทางการเมืองสีเขียวมีอิสระในการทำงาน และทำงานที่ยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัย เรื่องคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น พบว่า การได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองสีเขียวก็เพราะผู้นำทางการเมืองสีเขียวควรมีการ แสดงคุณลักษณะที่เป็นทางการ และคุณลักษณะที่ไม่เป็นทางการ โดยคุณลักษณะที่เป็นทางการ ได้แก่ มีทักษะด้านการวางแผนและมีทักษะการประสานงาน ส่วนคุณลักษณะที่ไม่เป็นทางการ คือ การมีคุณธรรม การมีประสบการณ์ มีความสัมพันธ์ที่ดีที่ทำงานร่วมกันแบบเครือข่ายและไม่ได้รับอิทธิพลจากการเมืองใหญ่

จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองสีเขียวสอดคล้องกับคุณลักษณะของ ผู้นำทางการเมืองตามแนวคิดการเมืองสีเขียว คือ การมีความโอบอ้อมอารี โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้นำทางการเมืองสีเขียวมีความสัมพันธ์ที่ดีในลักษณะโอบอ้อมอารีต่อประชาชน และที่สำคัญผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะที่เพิ่มเติมแตกต่างจากคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองตามแนวคิดการเมืองสีเขียว คือ มีทักษะด้านการวางแผน มีทักษะการประสานงาน การมีคุณธรรม การมีประสบการณ์ และไม่ได้รับอิทธิพลจากการเมืองใหญ่ ซึ่งคุณลักษณะเป็นทางการของผู้นำทางการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น คุณลักษณะแรก คือ การมีความรู้ความสามารถด้านการวางแผน เนื่องจากเมื่อผู้นำทางการเมืองสีเขียวได้รับเลือกตั้งเข้าปฏิบัติหน้าที่ หนึ่งในบทบาทสำคัญ คือ บทบาทกำหนดนโยบายสาธารณะและการวางแผน หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้กำหนดนโยบายสาธารณะต้องมีทักษะการวางแผนเพราะต้องอาศัยประสบการณ์และความรอบคอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น เพราะผู้นำทางการเมืองสีเขียวต้องเอาใจและได้ใจจากประชาชนด้วยนโยบายที่ถูกวางแผนมาอย่างดี คุณลักษณะประการที่สอง คือ การมีทักษะการประสานงานที่สามารถระดมพลังความคิด พลังการทำงานที่หลากหลายให้รวมกันเป็นหนึ่งเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วง โดยการประสานงานต้องหนุนประชาชนพัฒนาเมืองพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

ส่วนคุณลักษณะที่ไม่เป็นทางการของผู้นำทางการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น คุณลักษณะแรก ได้แก่ การเป็นผู้มีคุณธรรมที่ช่วยสร้างความผาสุก ความร่มเย็นในชีวิตแก่ประชาชน ในยุคที่เราต้องเผชิญกับความผันผวน ความไม่แน่นอนและสิ่งเร้าจากภายนอกที่เข้ามาถึงเราได้จากทุกทิศทาง และจากงานวิจัยของพิมพ์พันธุ์ ศรีพิพิธ และเฟื่องอรุณ ปรีดีดิกล (2560) เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะ

ของนักการเมืองสตรีไทยในระดับท้องถิ่น ยืนยันว่า คุณลักษณะของนักการเมืองสตรีไทยในระดับท้องถิ่น ต้องเป็นผู้มีความมุ่งมั่นในการทำงาน เป็นผู้มีจิตใจที่รักความยุติธรรมและเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งนับว่ายังเป็นเรื่องดีของสังคมไทยที่คนกลุ่มใหญ่ยังยึดคุณธรรมศีลธรรมมากกว่าผลประโยชน์

คุณลักษณะที่สองที่ไม่เป็นทางการของผู้นำทางการเมืองสีเขียว คือ การมีประสบการณ์ ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทการทำงานทางสังคมที่ต่อเนื่องยาวนาน ผู้นำทางการเมืองที่มีประสบการณ์เพราะได้รับเลือกตั้งของการปกครองส่วนภูมิภาคในตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่ก่อนดำรงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น และมีผู้นำที่ได้รับเลือกตั้งของการปกครองส่วนท้องถิ่นมาหลายสมัย ซึ่งแสดงความเป็นผู้นำทางการเมืองที่สามารถทำตนให้เป็นที่ยอมรับด้วยประวัติการทำงานอันดีเยี่ยม (ลิขิต ชีรเวทิน, 2548) คุณลักษณะที่สาม คือ การมีความสัมพันธ์ที่ดีในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนสำคัญในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ โดยผู้นำทางการเมืองสีเขียวต้องมีทักษะการรู้จักทำงานกับผู้อื่น รู้จักใช้ประโยชน์จากความแตกต่าง และความหลากหลายทางความคิด รวมถึงความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น สนับสนุนผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และเชื่อมั่นในผู้อื่น (จันทมา ช่างสลัก, 2566) ผู้นำทางการเมืองสีเขียวได้ใช้คุณลักษณะความสัมพันธ์ที่ดีในลักษณะเครือข่ายความเป็นที่พึ่งพากับชาวบ้าน ช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกัน สิ่งนี้ถือเป็นความสัมพันธ์แบบที่โอบอ้อมอารีที่ช่วยเหลือเกื้อหนุนคนในชุมชนด้วยการใช้วิธีการ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำทางการเมืองสีเขียวกับชาวบ้านผ่านบุญประเพณีต่าง ๆ การให้ความสำคัญและการไปร่วมงานต่าง ๆ ในชุมชน เช่น งานแต่ง งานบวช งานศพ การสร้างพื้นที่ให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมร่วมกันรวมถึงการสร้างรายได้ให้กับคนในกลุ่มด้วย เป็นต้นและคุณลักษณะสุดท้าย คือ การไม่ได้รับอิทธิพลทางการเมืองใหญ่ เมื่อพิจารณาสังคมไทยต้องยอมรับว่า การเมืองไทยเป็นแบบการอุปถัมภ์ทางการเมืองมาช้านาน ทำให้เกิดภาวการณ์การสร้างอิทธิพล การค้ำจุนช่วยเหลือพวกพ้อง ดังนั้น การเป็นผู้นำทางการเมืองสีเขียวขึ้นต้องแสดงจุดยืนที่ยึดอุดมการณ์ตามระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เป็นการเมืองเชิงอุดมการณ์ การทำงานต้องไม่หวังผลประโยชน์แต่หวังส่วนรวม มีอิสระในการทำงานโดยไม่ยอมอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มการเมืองใหญ่ ก็จะทำให้ใช้เงินในการทำงานน้อย ไม่ซื้อสิทธิซื้อเสียง ไม่ทุจริต และทำงานยึดโยงกับประชาชนไม่ยึดโยงกับกลุ่มการเมืองใหญ่

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. การขยายขอบเขตการศึกษาวิจัยให้กว้างออกไปเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ครอบคลุมถึงปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองระดับอื่น ๆ โดยอาศัยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้เข้าใจคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองได้กว้างขวางและมีความสมบูรณ์มากขึ้น

2. การขยายขอบเขตการศึกษาในทุกส่วนการปกครองของไทย ทั้งการปกครองส่วนกลาง และการปกครองส่วนภูมิภาค จะส่งเสริมให้ผู้นำทางการเมืองมีคุณลักษณะที่ดี

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยช่วยเติมเต็มความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวแก่ผู้นำทางการเมืองของการปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงการปกครองส่วนอื่นด้วย และเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่าในบริบทของประเทศไทย ผู้นำทางการเมืองสีเขียวเป็นตัวแปรในการเปลี่ยนประเทศ เพราะเขามีคุณลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นภาพรวมว่า คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวมีความเฉพาะเจาะจงมากกว่าในอดีต การเมืองท้องถิ่นต้องการผู้นำทางการเมืองสีเขียวที่เก่งด้านการวางแผน เก่งประสานงาน ประกอบกับการมีคุณธรรม โดยเฉพาะด้านการรักษาสัจจะ เพราะสังคมไทยจะเฝ้าตรวจติดตามว่า นักการเมืองเมื่อพูดแล้วทำจริงตามที่พูดหาเสียงหรือไม่ นอกจากนี้ ผู้นำทางการเมืองสีเขียวต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานที่สามารถทำงานยืดหยุ่นกับประชาชนแต่ไม่ยืดหยุ่นหรือตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มการเมืองใหญ่ และที่สำคัญต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีในลักษณะเครือข่ายกับภาคส่วนต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

2. มีข้อสังเกตสำคัญที่ผู้นำทางการเมืองการปกครองส่วนกลางต้องให้ความสนใจอย่างยิ่ง คือ สภาพการเมืองไทยกำลังเปลี่ยนผ่านช่วงเวลาของความเป็นการเมืองร้อนแรงหรือการเมืองแห่งความขัดแย้งมาแล้ว และเข้าสู่การเมืองร่มเย็นหรือการเมืองสีเขียวการเมืองร่มเย็นหลังการเลือกตั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นการเมืองที่ต้องการให้คนในชาติยึดหลักการ ความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งหลักการมีลักษณะดังนี้ 1. การรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักใช้ประโยชน์จากความแตกต่าง และความหลากหลายทางความคิด 2. การสนับสนุนผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และเชื่อมั่นในผู้อื่น โดยผู้นำทางการเมืองสีเขียวใช้หลักการ ความสัมพันธ์ที่ดี กับทุกภาคส่วน คือ ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาคราชการ และภาครัฐ

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยต้องการผู้บริหารท้องถิ่นที่มีทักษะการวางแผน การประสานงาน และมีพฤติกรรมการทำงานที่ยึดหลักคุณธรรม โดยเฉพาะด้านการรักษาสัจจะ และการมีจริยธรรมคือการเป็นคนพูดจริงทำจริง เป็นผู้ทำความดีละอายต่อการปฏิบัติชั่ว นอกจากนี้ ผู้บริหารท้องถิ่นต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน ใช้ประสบการณ์บริหารจัดการ และทำงานอย่างมีเครือข่ายความร่วมมือ

4. การเสริมสร้างความรอบรู้ด้านคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่นแก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนักการเมืองท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาคุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวทำให้ได้คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่สอดคล้องกับความต้องการประชาชนในท้องถิ่น

5. คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองสีเขียวเพื่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น ส่งผลให้นักการเมืองท้องถิ่นเกิดความสนใจ กระตือรือร้นในการพัฒนาคุณลักษณะ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำทางการเมือง ได้แก่ การฝึกอบรม โปรแกรมหลักสูตรการเรียนการสอน เป็นต้น เพื่อการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้คุณลักษณะให้แก่ผู้นำทางการเมือง มีการให้ผู้นำได้สะท้อนคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ออกมาสรุปความรู้ที่ได้รับ และฝึกปฏิบัติในการเข้าถึง เข้าใจ ประเมินและตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลคุณลักษณะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้นำทางการเมืองมีความรู้ด้านคุณลักษณะ

6. การให้ผู้นำทางการเมืองตระหนักถึงความสำคัญของคุณลักษณะของผู้นำทางการเมือง โดยให้มีการตั้งเป้าหมาย คาดการณ์ผลลัพธ์ในการปรับเปลี่ยนคุณลักษณะ ออกแบบแผนการปรับเปลี่ยนคุณลักษณะรวมถึงการสร้างแรงจูงใจ คำลึงใจ ในการกระตุ้นการเกิดคุณลักษณะเป็นสิ่งสำคัญให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคุณลักษณะของผู้นำทางการเมือง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จุฑาทิพ คล้ายทับทิม. (2553). *การเมืองเรื่องสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์เกษตรแห่งประเทศไทย.
จันทมา ช่างสลัก. (2566). *คุณลักษณะของผู้หน้าที่ดี*. วันที่ค้นข้อมูล 22 มีนาคม 2567, เข้าถึงได้จาก

WWW.istrong.co.th

ชาย โพธิ์สิตา. (2547). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
ชำนาญ ภาณุวงษ์. (2567). *ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: กู๊ดเฮดพริ้นท์ติ้งแอนด์แพคเกจจิ้ง.
นุช สัทธาจักรมมงคล และคณะ. (2559). *ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน*.
วารสารธุรกิจปริทัศน์, 8(1).

บุญทัน ดอกไธสง. (ม.ป.ป). *นายกชิงธงอำนาจรัฐสู่การปฏิรูปทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: เอสแอนด์จี.
พล เหลืองรังษี. (2566). *คุณลักษณะของนายกรัฐมนตรีที่เหมาะสมกับสังคมไทยตามทฤษฎีของนักศึกษา
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*. ใน การประชุมหาดีใหญ่วิชาการ
ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9. 5 กรกฎาคม 2566.

พิมพ์พันธุ์ ศรีพิพิธ และเฟื่องอรุณ ปรีดีดิกล. (2560). *เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะของนักการเมืองสตรีไทยใน
ระดับท้องถิ่น*. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 45(3), 125-138.

ไพบูลย์ ช่างเรียน. (2538). *สังคมวัฒนธรรมและการบริหารแบบไทย*. กรุงเทพฯ: เอสแอนด์จีกราฟฟิค
รพีพร ธงทอง. (29 มิถุนายน 2565). *คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นยุคใหม่กับพฤติกรรมการตัดสินใจ
เลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง*. *Dhammathas Academic Journal*, 22(2),
297-310.

ลดาวลย์ ไขคำ. (2564). *เรื่อง การเมืองสีเขียว; การปะทะกันระหว่างการเมืองกระแสหลักกับการเคลื่อนไหว
แบบใหม่*. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 17(2), 69-98.

ลิขิต ชีรเวทิน. (2548, 7 ธันวาคม). *ผู้นำทางการเมืองในอุดมคติ*. ผู้จัดการออนไลน์. วันที่ค้นข้อมูล 22 มีนาคม
2567, เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9480000168398>

วันชาติ นภาศรี. (2555). *นักการเมืองถิ่นจังหวัดแพร่*. กรุงเทพฯ: ไบรท์แอนด์พริ้น.

วีรพงษ์ รามางกูร. (2557). *การเมืองไทยใต้อาทิตย์สองดวง*. กรุงเทพฯ: มติชนปากเกร็ด.

สติธร ธนานิธิโชติ. (2544). *ทฤษฎีและความรู้ยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สติตฐ รัตนนิโชติ. (2557). คุณลักษณะของนักการเมืองไทยที่มีสถานสัมพันธ์แบบตระกูลการเมือง. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 6(3), 228-230.

ตั้งศิต พิริยะรังสรรค์. (2564, 4 พฤศจิกายน). *การครอบงำทางการเมือง*. ไทยโพสต์. วันที่ค้นข้อมูล 22 มีนาคม 2567, เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipost.net/articles-news/18165/>

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.